

KAZIMIERZ ŁATAK CRL

CYSTERSI MOGILSCY W NEKROLOGU KRAKOWSKIEGO KLASZTORU KANONIKÓW REGULARNYCH LATERAŃSKICH. UWAGI DO DZIEJÓW KONFRATERNI

Ufundowany w marcu 1405 r. przez Władysława Jagiełłę przy kościele Bożego Ciała na Kazimierzu klasztor kanoników regularnych¹, szukając kontaktów i wsparcia, zabiegał m. in. o liczne konfraternie z klasztorami w Królestwie i poza jego granicami. W latach 1407–1414 prepozyt Konrad Aleman² zawarł konfraternię z klasztorem macierzystym w Kłodzku, a także z klasztorami kanoników regularnych reformy roudnickiej na Morawach, w Czechach i w Austrii³. Jego następca, Jan Austriak⁴, zatroszczył się o konfraternie z klasztorami w Królestwie. Jedną z pierwszych była konfraternia z cystersami w Mogile zawarta 9 lutego 1426 r.⁵ Cystersów reprezentował opat Jan⁶. Konfraternię powtórzono 27 października 1446 r.

¹ Kanoników regularnych planował osadzić przy kościele Bożego Ciała król Kazimierz Wielki. Z nieznanых bliżej przyczyn plan nie został zrealizowany za życia króla. Wrócono do niego w 1390 lub 1391 r. za sprawą magistra Mateusza Platza, byłego medyka króla Kazimierza, oraz Piotra Wysza, kancle-rza królowej Jadwigi. Najpóźniej wiosną 1396 r. krakowska para królewska zawarła konfraternię z kanonikami regularnymi prepozytury kłodzkiej. Wydaje się, że kanonicy przybyli z Kłodzka do Krakowa jeszcze za życia królowej Jadwigi, a pierwszą ich rezydencją był dom bpa Wysza znajdujący się na Kazimierzu w sąsiedztwie kościoła Bożego Ciała. Po śmierci Jadwigi sprawa fundacji pozostała otwarta, uregulował ją dopiero Jagiełło dokumentem z 26 marca 1405 r.

² Konrad Aleman (Niemiec) nazywany także Bohemusem sprawował urząd prepozyta klasztoru w latach 1405–1424.

³ Archiwum Klasztoru Bożego Ciała w Krakowie, Pergaminy N. 24, 29, 30, 37, 38, 39.

⁴ Jan Austriak nazywany także Rakuszaniec sprawował urząd prepozyta klasztoru w latach 1424–1428.

⁵ *Zbiór Dokumentów Katedry i Diecezji Krakowskiej*, t. 4 cz. 2, wyd. S. Kuraś, Lublin 1973 nr 264 s. 105–107.

⁶ Chodzi o Jana Stechera, opata od roku 1403.

za prepozyta Gaspara oraz opata Tomasza ⁷. Dyplomy konfraterni spisano w klasztorze kanoników na Kazimierzu. [2]

Konfraternia z cystersami miała charakter duchowy, zobowiązywała jedynie do wzajemnych modlitw za zmarłych braci. Zgodnie z ustaleniami, zgromadzenie kanoników regularnych nazajutrz po otrzymaniu wiadomości o śmierci któregoś z zakonników cysterskich śpiewało w chórze wigilie żałobne, po czym uczestniczyło w uroczystej mszy konwentualnej za duszę zmarłego, a w czasie kapituły odprawianej codziennie po *Prymie* jego imię wpisywało do swojego nekrologu. Nadto, w ramach praktyk i modlitw indywidualnych, każdy z kanoników-kapłanów winien był odprawić trzy msze za zmarłego, klerycy odmówić oficjum żałobne, a konwersi sto *Ojczy nasz* i tyleż *Zdrowaś Maryjo*.

Doroczne wspomnienie zmarłych z domu mogińskiego obchodzono w klasztorze kanoników 14 lipca. Zgromadzenie śpiewało w tym dniu w chórze *Matutinum* żałobne z 9 lekcjami, uczestniczyło w uroczystej mszy konwentualnej odprawianej w kościele *ante maius altare*, a podczas kapituły lektor odczytywał wpisane do nekrologu imiona zmarłych.

Wykaz zmarłych zakonników *De domo Clare Tumbe alias de Mogyla* ⁸ obejmuje lata 1426–1644. Na trzech niemal stronach nekrologu, różnym charakterem pisma wpisano imiona, wyjątkowo także nazwiska, 120 zakonników. Wykaz otwiera opat Jan Stecher, zamyka o. Wawrzyniec, organista, zmarły 12 sierpnia 1644 r. Przytoczymy go, zachowując jego oryginalny porządek:

Obiit Venerabilis dominus Johannes dictus Stecher abbas eiusdem domus, Paulus Paychborner abbas, Dominicus abbas, Nicolaus Ederer abbas, Petrus abbas, Mathias presbiter, Augustinus presbiter, Petrus presbiter, Nicolaus Falkenne presbiter, Mathias presbiter, Michael conversus, Petrus conversus, Georgius conversus, Franciscus presbiter, Johannes presbiter, Jacobus presbiter, Nicolaus Briger presbiter, Severinus presbiter, Jacobus Sellatoris presbiter, Benedictus senior, Petrus Muratoris presbiter, Nicolaus conversus, Gaspar presbiter, Stephanus presbiter, Valentinus astronomus presbiter, dominus Michael olim prior, dominus

⁷ Zbiór Dokumentów Katedry i Diecezji Krakowskiej, t. 4 cz. 2 nr 495, s. 501–502; Katalog Archiwum Opactwa Cystersów w Mogile, opr. K. Kaczmarczyk i G. Kowalski, Kraków 1919 s. 61, n. 188. Gaspar Polak sprawował urząd prepozyta klasztoru Bożego Ciała w latach 1440–1464. Paweł z Krakowa był opatem w Mogile do roku 1436.

⁸ Archiwum Państwowe w Krakowie, K 888, l. 191.

[3]
Nicolaus Lotricis, item dominus Matheus presbiter, frater Johannes diaconus de Biecz, frater Martinus conversus magister curie in Ryczow, frater Adalbertus conversus de Wroszyniec, frater Franciscus conversus, frater Johannes Czenmarkt, frater Zacharias de Cremnecz, frater Wilhelmus, Martinus abbas, Dominicus, Johannes, Bartholomeus abbas, Nicolaus pictor, Benedictus presbiter, Georgius presbiter, Franciscus presbiter, frater Johannes Stharer, dominus Volfgangus, dominus Paulus presbiter, dominus Petrus, Venerabilis Pater dominus Johannes abbas, Paulus presbiter, Adalbertus subdiaconus, dominus Johannes supprior, frater Gregorius subdiaconus, Baltasar et Adam presbiteri, item frater Johannes subdiaconus, Johannes monachus presbiter, dominus Johannes senior, dominus Nicolaus senior, dominus Jacobus senior, frater Stanislaus diaconus, item frater Johannes presbiter, item frater Stephanus actu presbiter, Thomas abbas, Mathias prior, Petrus presbiter, Albertus prior, Joannes presbiter, Joannes presbiter, Portarius, Nicolaus senior presbiter, Reverendus pater dominus Joannes abbas, Joannes presbiter, Stanislaus presbiter, Mathias presbiter, Lucas prior, Matheus presbiter, frater Georgius conversus, dominus Laurentius prior, dominus Nicolaus presbiter, frater Mathias senior, frater Stanislaus Vitanowsky conversus, dominus Stanislaus pictor presbiter, dominus Adam organista et supprior 1541, dominus Sebastianus cantor, item dominus Mathias presbiter, dominus Stanislaus viceprior, frater Jacobus, Sbigneus conversus, frater Joannes, Stanislaus Lypniczky presbiter, Reverendissimus in Christo pater et dominus Erasmus de Cracovia dei gracia Episcopus Laodicensis et suffraganeus Cracoviensis et abbas Clari Tumbe obiit feria secunda die S. Nicolai Anno Xsti 1546, dominus Bartholomeus presbiter, venerabilis pater dominus Alexius prior olim abbas Koprzywnicensis, dominus Joannes Czuknar procurator coquine 1550, frater Matheus conversus, frater Stanislaus coquinarius, dominus Alexius presbiter, dominus Gaspar presbiter, dominus Melchior prior, dominus Bartholomeus actu presbiter, dominus Martinus supprior A. D. 1580, Petrus Milewsky prior annorum 57 in monasterio, Stanislaus Raczkowsky, Christophorus Gyzyczky, Joannes organarius annorum 55 in monasterio, Nicolaus Mogilnensis sacrista, Andreas subdiaconus, Venerabilis pater Paulus Sadlinski prior annorum 89, frater Bernardus diaconus, frater Bartholomeus diaconus 40 annorum, frater Stephanus diaconus, pater Martinus Bobricius Cracovita cantor in monasterio annorum 46, pater Georgius actu presbiter, mense Augusto 1626 obiit Venerandus Pater Matheus Węganski annorum 80, frater Antonius conversus, frater Albertus Hanczol subdiaconus, pater Andreas Tymowsky supprior, obiit pater Albertus Tarlovius 29 Julii, item obiit frater actu

presbiter Benedictus Tarlovius die 20 Maii 1644, item obiit frater Laurentius organarius 12 Augusti AD 1644.

Wpisy są więc bardzo skromne, najczęściej podają tylko imię zmarłego z zaznaczeniem, że był to opat, kapłan, diakon, subdiakon lub konwers. Nazwisko, data śmierci, wzmianki o miejscu pochodzenia, liczbie przeżytych w ogóle lub w klasztorze latach, zajęciach, funkcjach spełnianych przez zmarłego w zgromadzeniu i na zewnątrz należą do rzadkości. Niemniej stanowią ciekawy i ważny przyczynek tak do dziejów opactwa cystersów mogińskich, jak i kanoników regularnych klasztoru Bożego Ciała na Kazimierzu.